לה א ב מיי׳ פ״ג מהל׳ קידוש החדש הלכה

לו ג מיי פ״ב מהלכות מתרים הלכה ב: מתרים הלכה ב: לז ד ה מיי׳ פ״ט מהלי מעשר שני הלכה ה ופ"ב מהלכות ממרים הלכה ב וראב"ד וכ"מ שס] סמג עשין (רל) [קלו]:

תורה אור השלם 1. לַךְ אַמֹר לָהֵם שׁוֹבוּ

2. לא תגע בּוֹיַד בִּי סְקוֹל יִּסְקֵל אוֹ יָרה יִיֶּרֶה אָם בְּהַמָּה אָם אִיִשׁ לא אָם בְּהַמָּה אָם אִישׁ לא יִחְיֶה בָּמְשׁןּ הַיּבֵל הַמְּה יַעֲלוּ בָהָר: שמות יט יג

רבינו חננאל אמר רבה מתקנה שהתקין

אכו רבה כותקנה שהותקת רבן יוחנן בן זכאי, שיהו מקבלין עדות החדש כל היום. ביצה מותרת. כל היום, ביצור כחזות, דהא כשתי קדושות הן. [א"ל אביי והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ביצה אסורה]. ואסיקנא לא קשיא הא לן והא להו, כלומר לבני א"י עדות החדש כל היום כולו הרי הן שתי קדושות, הביצה ^(†) [מותרת. ולבני בבל הביצה אסורה. ורב יוסף אמר אף לבני בכל יוסף אמר אף לבני בכל הביצה] אסורה, מ״ט מפני שלא נמנו עליה בית דין והתירוה להן, דקיימא לן כל דבר שנמנו באיסורן, צריך מנין אחר להתירן, מדכתיב היו נכונים וגר הלא ידענו שאחר ג' ימים מותר, למה כתב לנו לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, אלא ללמד שכל דבר שנאסר על פי שכל דבו שנאסו על פי בית דין אינו מותר עד שיותר בפני בית דין, י אם תאמר לא בא מקרא וה שובו לכם לאהליכם אלא ללמד קביעות עונה, בלומר שחייב לתת לה עונתה, הנה פסוק אחר כתיב השמרו לכם עלות בהר וגו׳. וכתיב בלוחות ב... ..., וכוניב בלוחות האחרונות ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא יגר׳. לאו מכלל שמותר היה לעלות בהר משעה שנסתלקה השכינה ממנו. במשוך היובל המה יעלו במשון היובל המה יעלד בהר למה לי, אלא להתיר עליית ההר על פי האוסרה. ואם תאמר איסור ביצה מדרבנן היא ילא בעינן כולי האי, הרי ברם שאיסור פדיונו חוץ לירושלים תקנה דרבנן היא, ואמרו לו תלמידיו לר׳ אליעזר כבר נמנו בכל מקום, טעמא דנמנו הא לא נמנו לעולם באיסורן עומד ואע"ג רהיא תקנה דרבנן כו׳.

א) נראה דחסר וכל"ל.

ונתקלקלו הלוים בשיר. נטיר של נין הערנים מיירי שאמרו שיר של חול שלח היו סבורים שיבחו עדים חותו

יום ונהגו אותו יום חול וכשבאו לאחר המנחה נמלא שהוא קדש אבל אינו אומר בשיר של שחרית שאמרו של חול בתמיד של שחרית

שהרי אפילו באו קודם הקרבת תמיד של שחרית היו אומרים שיר של חול ונתקלקלו הלוים בשיר התקינו שלא יהו כדאמרינן בר"ה (דף ל: ושם) לפי מקבלים את העדים אלא עד המנחה "ואם באו שרוב השנים לא היו ממהרין כל כך עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום לבא והקשה ר' פרץ והאיכא קלקול קדש ולמחר קדש אמר רבה מתקנת רבן גבי מוספין ואמאי לא חשו אלא על יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת דתנן עבודת התמיד דכשבאו עדים מן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחגן בן יכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום א"ל המנחה ולמעלה כבר הקריבו התמיד או וא״כ אינן יכולין להקריב המוספין דכתיב והקטיר עליה חלבי השלמים אביי והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ביצה ודרשינן (יותא דף לג.) עליה השלם אסורה א"ל אמינא לך אנא רבן יוחנן בן זכאי כל הקרבנות כולן שחין קרבן קרב ואת אמרת לי רב ושמואל ולרב ושמואל לחחריה ותירץ דחפילו לח בחו עד קשיא מתניתין לא קשיא ייהא לן והא להו לאחר הקרבת התמיד מכל מקום ורב יוסף אמר אף מתקנת רבן יוחגן בן זכאי המוספין קרבין דהיכא דלא אפשר ואילך ביצה אסורה מ"ם הוי דבר שבמנין שאני מידי דהוי אמחוסר כפורים יוכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו בע"פ שמביא כפרתו לאחר הקרבת התמיד של בין הערבים ואוכל פסחו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דכתיב ילך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואומר במשוך היובל המה יעלו בהר י (ותניא) יכרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום בערב והכי אמרינן בפ׳ תמיד נשחט (פסחים נט. ושם) מי ועוד י"ל דחתי עשה דרבים ודחי עשה דהשלמהא משום דאלים טפי דהכי אמרינן בתמיד אחד לכל צד וזו היא תחומה יי(עלת) מן נשחט (ג"ו שם) דאתי עשה דפסח י (הצפון) ועקרבת מן יי (הדרום) לוד מן דענוש כרת ודחי עשה דהשלמה דאינו המערב וירדן מן המזרח ואמר עולא ואיתימא ענוש כרת ויש מפרשי׳ דמעיקרא אייתו רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מה מעם כדי התמיד ומתנו אם לא יבאו עדים יהא תמיד ואם יבאו יהא מן המוספין לעמר שוקי ירושלים בפירות ותניא ייכרם רבעי ואח"כ יביאו את התמיד ושאר קרבנות היה לו לר' אליעזר במזרח לוד בצד כפר מבי ולא נהירא דאיכא בהדיא התם

ובקש

דאמרו שיר של חול עם תמיד של בין הערבים ב: הא לן והא להו. פי׳ בקונטרס בני א״י שמקדשין החדש על פי הראייה ואין עושין אלא יום אחד ופעמים עושין שנים כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה ואשתני בשביל תקנת רבן יוחנן בן זכאי ואין עושין אלא יום אחד אף כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה ואפילו כשהיו עושין שני ימים כגון שלא באו עדים הרי הוא מחמת ספק והרי הן שתי קדושות לפי שחין זה מחמת המנהג לפיכך היתה מותרת להן אבל לבני חולה לארץ אסור שהרי עדיין הם עושין שני ימים כבתחילה ואם כן לא אשתני להן מפני התקנה הואיל והתחילו לעשות שני ימים ולא פסקו בשום פעם לעשות יום אחד עדיין הם עומדים באיסורן להיותן כיום ארוך דלא נימא דמחמת ספק הן עושין דאין יודעין אם באו עדים אם לאו אלא מחמת המנהג הן עושין כיון דלא נשתנה להן המנהג וא"ת לר' יוסי דאמר בעירובין (דף לט. ושם) גבי שני ימים של ר"ה נולדה בראשון אסורה בשני והא ר' יוסי בא"י הוה לאחר חורבן וא"כ שתי קדושות הן ואמאי בינה אסורה ואין לומר דהיינו קודם חורבן דהוו קדושה אחת דא"כ מאי נפקא מינה מאי דהוה הוה וכי תימא דהיינו לאחר חורבן והא דבילה אסורה היינו לבני בבל דלדידהו קדושה אחת הן זה אינו דר' יוסי מא"י ונקט מילתא בשביל בבל וי"ל דלעולם ר' יוסי מקודם חורבן קאמר ואין להקשות מאי דהוה הוה הואיל ואשמועינן פסק דגם עתה

שייך לאחר חורבן לבני בבל: בק דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו. יש שהיו רולין לומר מכאן דאותן חרמות שעושין לזמן עד פסח או עד זמן אחר דכי יגיע הומן לריך מנין להתיר את החרם אע"פ שעבר הומן דהא הרי הכא דהקב"ה אסר להם תשמיש בשביל מתן תורה וממילא ידעינן דלאחר שלשה ימים דנתנה תורה דמותרין ואעפ"כ התיר להם ולא היא דהכא אין כאן שום זמן דקרא דהיו נכונים לשלשת ימים וגו׳ (שמות יט) הזמינו עלמכם לדבר שיהיה לסוף שלשת ימים דאם כתיב

היו נכונים שלשת ימים בלא למ"ד של לשלשת ימים הייתי מוכיח שפיר דכי היכי דלריך להתיר תשמיש לריך נמי להתיר החרם ומדלא כתיב הכי שמע מינה גבי תשמיש לריך להתיר משום דכתיב אל תגשו אל אשה וגו׳ דמשמע עולמית כי היכי דאסר להם קודם מתן תורה שלשת ימים אבל חרמות שמשימין לזמן מכי עבר הזמן ממילא עבר ואין לריך היתר: וועי חוספות סנהדרין נט: ד"ה לכל דברן:

ונסקלקלו הלוים בשיר. תמיד של בין הערבים שאמרו בו שירה של חול שהיו סבורים שלא יבאו עוד והיום חול וכשבאו נמצא שהוא קדש. ובשל שחר אין טעות דבתמיד של שחר אפילו הוקדש החדש קודם הקרבתו שיר של חול היו אומרים לפי שברוב השנים אין

העדים ממהרים לבא כל כך: עד המנחה. עד הקרבת תמיד של בין הערבים אבל לאחר מכאן אותו היום הרי הוא מעובר ומונין מיום המחרת ליום הכפורים וסוכות. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה אע"פ שאין מונין למועדות מהיום לא מזלולינו ביה בהאי שלשים אלא גומרין אותו באיסורו כאשר הוזהרו עד המנחה ממלאכה כן נוהגין וגומרין אותו בקדושתו. אלמא תחילת עשיית שני ימים לראש השנה ודאי שיום טוב למחר ואעפ״כ תהנו לעשותו שמע מינה חק חכמים ומלותן היה לעשותן בבאו עדים אחר המנחה והרחוקים יש עליהם לעשותן בכל שנה שמא יבאו עדים אחר המנחה והרי קדושתו אחת ואין כאן לומר ממה נפשר חד מינייהו חול דשמא אין כאן חול אלא שניהם קדש: אמר רבה גר': מתקנת רבן יוחנן בן וכאי. שהחזיר הדבר ליושנו לקבל עדותן כל היום ולקדש היום נמצא שאין בית דין עושין שני ימים והרחוקים העושים שני ימים אינו אלא מספק שאין יודעין אם נתקדש ביום שלשים אם בשלשים ואחד והרי הן כשאר י"ט של גליות ובילה שנולדה בזה מותרת בזה ממה נפשך דחד מינייהו חול: ולרב ושמואל קשיא מסניסין. דקחני דחזר הדבר ליושנו: הא לן והא להו. לבני א"י

שעושין יום אחד מותרת אבל לדידן בני גולה אסורה שהרי עדיין אנו עושין שני ימים ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה ראשונה לא מפני ספק הלכך הואיל ולא פסקו מאצלנו משהתחלנו אין להקל ולומר אין מנהגנו זה מפני תקנה ראשונה אלא מפני הספק ובילה מותרת הא לא אמרינן דכיון דלא פסקה אותה תקנה מאצלנו שנה אחת לעשות יום אחד עדיין באיסורנו הראשונה עמדנו להיותם כיוםש ארוך: הוי דבר שבמנין. בילה זו נאסרת בקבוך חכמים שנמנו וגמרו לעשותן שני ימים קדושה אחת אם לא באו עדים לפני המנחה וכל העושין שני ימים מחמת כן עשו שמא לא באו עדים לבית דין קודם המנחה: לריך מנין חחר. שימנו לך ויתירוהו. ולקמן" פרכינן בילה מי אתסרא במנין והלא לא נמנו אלא על קבלת עדות ובההוא חזר בו רבן יוחנן והתירו: מנא אמינא לה. דכל דבר הנאסר במנין לריך מנין אחר להתירו ואפילו אירע דבר שאתה יכול להורות בו היתר ולומר אין תקנת מנין הראשון עומדת כי הכא אפילו הכי אסור עד שיתירוהו בפירוש בקבוץ חכמים: לך אמור להם. לקמן מפרש לה היכי יליף: ואומר במשוך היובל. לקמן 0 מפרש: וחניא. נמי דלריך מנין אחר להתירו: כרם רבעי. שאמרה תורה קדש הלולים (ויקרא יט) וגמרינן קדש קדש ממעשר שני דכתיב ביה קדש וכל מעשר החרץ מזרע הארץ מפרי העץ וגו' (שם מ) שלריך להעלות הפירות לירושלים או לפדותן ולהעלות הדמים לירושלים ותקנו חכמים במהלך יום אחד לכל לד שלא יפדוהו אלא הפירות עלמן יעלם ויאכלם שם כדמפרש לקמן כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות: במורח לוד. היינו בין לוד לירושלים בתוך מהלך יום דהא אמרינן לוד בתוך מהלך יום מן המערב נמלא מזרחה בין לוד לירושלים. בכילד מברכין (ברכות דף לה.) יש פלוגתא חד תני נטע רבעי וחד תני כרס רבעי: להפקירו

אפילו בבית דין הוה ולא מספק שהרי

א) ר"ה ל:, ב) [ברכות ה: וש"נ], ג) [סנהדרין נט:], ד) ול"ל ותנון, ה) ר"ה לא: י) ני לינתן, שו לי שנה. מעשר שני פ״ה (מ״ב), ו) [נ״ל אילת], ו) [נ״ל הדרוס], ה) [ל"ל הלפון. כך איתא במשנה], ט) במ"א: עדיין הוא באיסורו הראשון יעודנו כיום. י) וע"בן. ל) [שס], ל) [שס], מ) [עי" מהרש"א],

הגהות מהר"ב רנשבורנ

א] בתום' ד"ה ונתקלקלו וכו וא"כ אינן יכולין להקריב המוספין. נ"ב ע" ראב"ן סי שח דף נט ריש ע"ב בד"ה שאלני וכו':

מוסף רש"י

. נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש. בר״ה קחי דמשחשכה לילי עשרים ותשעה נהגו בו קודש, שמא יבואו עדים מחר ויקדשוה ב"ד ונמלא שהלילה הזה ליל יו"ט הוא וכו למחר כל היום עד המנחה, ואם באו עדים קודם המנחה ב"ד מקדשים את החדש וידעו שיפה נהגו בו קודש, ואם מן המנחה ולמעלה באו אע״פ שאין ב"ד מקבלין אומן לקדשו היום ויעברו אמ אלול ויקדשוהו למחר אעפ"ר גומרים אומו בקדושה ואסור דלמא אמי לזלזולי ביה לשנה הבאה ויעשו מלאכה כל היום ויאמרו אשתקד נהגנו בו קדש חנם ומן המנחה ולמעלה חזרנו ונהגנו כו חול (ר"ה ל:). היה עולה לירושלים. הפירות עלמו. אע"ג דמו ומתחללים בפסיעה אחת חוץ לחומה, רבנן גזור בכל ויאכלום שם כדי לעטר אופנוט שט פורי נעטר שוקי ירושלים (ר"ה לא:). במזרח לוד. בין לוד לירושלים, שהרי ירושלים למזרחה של לוד היא (שם)

מוסף תוספות

א. כדאמרינן א. כו אכון לו השולח (גיטין לח:) גבי שחרר עבדו והשלימו לעשרה מצוה דרבים שאני. מוס' ר"ה ל. ד"ה ונתקלקלו. ב. ולפי פי׳ שהיה התמיד קרב אחרון, אם כן אמרו עליו שיר של קודש כדינו. תר״כ. א״כ במה נתקלקלו דאי משום תמיד של חול זה הקלקול לא היה בתמיד אלא במוסף של ראש השנה שאמרו עליו שיר של שאטור ביי, תמיד של חול. תוס' הרא"ש ר״ה ל: ד״ה ונתקלקלו. ג. דלא גרע מנודר או נשבע על זמן, כשבא הזמן אין צריך להתיר. רשנ".6